

De tekstbespreking: gewoon doen.

1 januari 1994

Auteur: Piet-Hein van de Ven

Volume: 25

Nummer: 4

Pagina's: 143-148

Documenten

- [moer_jrg25_034.pdf](#)

piet hein van de ven zo n leerproces maakt ieder van ons door dagelijks vaak onbewust we kunnen ons dit proces bewust maken we kunnen leren over ons leren we kunnen taal gebruiken om over de tekstbespreking taal te denken we kunnen kennis ontwikkelen over onze kennis we reflecteren op kennis gewoon doen taal taalgebruik en leren en al reflecterend ieren we bewust de gedachten over leren als een actief proces van kennisverwerven over kennis als sociaal woensdagmiddag 27 oktober 1993 was er een vox produkt over de rol van taal en taalgebruik bij bijeenkomst met als thema leren schrijven met het leren over het belang van reflecteren tekstbesprekingen de bijeenkomst werd ingeleid deze gedachten lopen parallel aan mijn ideeën door piet hein van de ven die ervaring heeft met over schrijven vaak functioneert schrijven ook universitair schrijfonderwijs waarin de tekstbespre als een proces van kennisverwerven een tekst king een belangrijk element is is niet alleen een individueel maar ook een so onderstaande tekst is een enigszins gewijzigde ver ciaal produkt een belangrijke schrijfactiviteit sie van zijn voordracht de titel ervan is dubbelzin is het reflecteren over tekst taal en taalgebruik nig en bevat zowel de centrale stelling van de voor leren en schrijven hebben veel gemeen leren dracht als het belangrijkste argument piet hein van schrijven dient dan ook op die wezenlijke de ven vindt dat je tekstbesprekingen gewoon moet overeenkomsten gebaseerd te zijn deze over doen omdat je dan als schrijver gewoon doet wat tuiging vormt de achtergrond voor een didac bijna elke schrijver doet praten over je tekst tiek van schrijven met tekstbesprekingen ervaringen met s chrijven mijn bijdrage gaat over leren schrijven met tekstbesprekingen ik zal eerst kort ingaan op ik schrijf zelf tamelijk veel het schrijven van het begrip leren daarna stel ik a an de orde de onderhavige tekst wijkt niet af van mijn ge wat ik versta onder schrijven en schrijfonder wone schrijfwijze hoe kwam deze tekst tot wijs en de functie van de tekstbespreking stand de geschiedenis ervan is eigenlijk heel lang al meer dan twintig jaar geef ik onderwijs leren is voor mij een proces waarin een mens in schrijven schrijf lees en spreek ik over op basis van ervaring een beeld van de werke schrijven vanwege het beeld dat ik me in die lijkheid con-

strueert aanvult verandert periode heb gevormd heeft het von bestuur dit leren is een individueel proces ik bouw me bij monde van mariette hoogeveen ge mijn beeld van de werkelijkheid op maar het vraagd een bijdrage te leveren mariette heeft is evenzeer een sociaal proces ik deel ervarin me iets over de ideeën en bedoelingen van het gen met anderen ik communiceer met ande bestuur uitgelegd ik heb me een eerste idee ren en toets daarbij mijn werkelijkheidsbeeld gevormd een aantekening in mijn agenda ge aan dat van anderen ik construeer een beeld maakt en zo nu en dan eens een ideetje dat in van de werkelijkheid dat in sterke mate over me opkwam op een papiertje geschreven wat eenkomt met dat van anderen dat wat ik leer later kwam mariette met een concreter voor kennis is een sociaal produkt stel wil je een inleiding houden een kader taal en taalgebruik spelen in een dergelijk stellen voor de hele bijeenkomst we hebben leerproces een belangrijke rol taal maakt onze daar over zitten praten we hebben zo een ervaringen benoembaar bespreekbaar helpt tweede tekstbespreking gevoerd zonder dat er bij het opbouwen van ons werkelijkheids eigenlijk nog maar een letter van de te schrij beeld ervaringen van anderen worden ons in ven tekst op papier stond een tekstbespreking taal toegankelijk taal is ook weer een sociaal hoeft dus niet te gaan over een al geschreven produkt taal verwoordt gedeelde kennis tekst maar kan ook functioneren tijdens eer maakt kennis overdraagbaar dere fasen van het schrijfproces 1994 4 moer 143 ik weet dat ik wat aantekeningen heb ge voor mij conceptualiserend daarmee stel ik maakt mariette suggereerde dat ik mijn arti mijn schrijversnorm ben ik erin geslaagd te kelen uit moer van de ven 1992 1993 zou sa verwoorden wat ik wilde ik weet heel zeker menvatten ik voelde niet veel voor zo n her dat als ik nog eens een dag eraan had gewerkt haling wilde graag een andere invalshoek dat deze tekst weer veranderd zou zijn toch maar kon tijdens het gesprek nog niet beden ben ik tevreden binnen de tijd die ik wilde en ken welke twee toevalligheden nou ja wat is kon besteden vind ik dat ik er aardig in ge toeval brachten me op het goede spoor het slaagd b e n te fo rmul eren wat ik van b el a ng eerste toeval was dat ik de vierde druk van het achtte er is natuurlijk ook een tekstdoel nu handboek van linda flower 1993 in handen de tekst klaar is hoop ik dat deze tekst ook kreeg ik kende de eerste had een vage notie communicatief zal werken dat hangt niet al van de derde bladerend door die vierde druk leen af van hoezeer ik als schrijver erin ben ge vielen me enkele zeer interessante verschillen slaagd te verwoorden wat ik wil zeggen dat op en ik zag onmiddellijk implicaties voor hangt mede af van de lezer bij het lezen vormt mijn bijdrage deze tekst een nieuwe ervaring bewust of on een dag later vertelde een van mijn studen bewust vergelijkt een lezer deze tekst met ver ten dat ze een les moest geven aan vwo s om wachtingen eerdere ervaringen eerdere tek de leerlingen te leren hoe te komen tot een sten de lezer zal in deze tekst e rvaringen en goede sfeerbeschrijving in een verhaal het ideeën herkennen en hopelijk ook iets nieuws woord beschrijving bleef bij me hangen hier aantreffen een nieuwe ervaring een nieuwe was die andere invalshoek ik kreeg het idee kijk op bekende ervaringen dan namelijk kan deze voordracht te starten met een beschrij deze tekst functioneren zoals ik hoop in een ving van het ontstaan van deze tekst leerproces paradoxaal geformuleerd als de le ik legde mijn aantekeningen opzij pakte zer niets herkent zal deze tekst

weinig nieuws nieuw papier en kladderde drie vellen vol met bieden ik heb dat niet in de hand maar dat ideeën voorbeelden zinnen verbindingspijlen ontslaat mij niet van de verplichting daar zo en belde mariette kunnen we een keer over veel mogelijk naar toe te werken ik heb daar mijn bijdrage praten een derde tekstbespre om een eerste versie voorgelegd aan een leraar king voeren res nederlands ik beschouwde haar als een en al pratend ingaand op mariettes vragen representant van mijn publiek dat was dus en opmerkingen scherpte ik mijn ideeën aan weer een tekstbespreking die opnieuw leidde kreeg met name meer zicht op wat ik nu ei tot enige verandering van de tekst gelijk wilde gaan vertellen dat leren schrijven met tekstbesprekingen niet alleen maar een didactische schrijfwijze is maar de consequentie van een bepaalde visie op schrijven op leren ik ben uitvoerig ingegaan op het ontstaan van op kennis mijn tekst ik weet niet in hoeverre mijn lezers daarna liep het als een trein schrijven her overeenkomstige schrijfervaringen hebben formuleren een nieuw voorbeeld uiteindelijk wat ik wel weet is dat mijn lezers net als ik op een inleidinkje ik stopte omdat ik geen tijd school schrijfwijze hebben ervaren eind meer had examen hebben afgelegd en voor bijna ieder kortom deze tekst is van mij ik ben er ver een impliceerde dat het schrijven van een op antwoordelijk voor maar de tekst kwam tot stel en dat schrijven wijkt nogal af van wat ik stand dankzij geplande en niet geplande gezocht aangaf het traditionele opstel schrijven spreken die gesprekken betroffen opzetten culmineert in het eindexamen de opvatting doel planning revisie noem maar op kortom over schrijven die achter dat examen mijn tekst ontstond temidden van tekstbesprekingen schuilt verschil nogal van mijn ervaringen komen bij het schrijven van deze voordracht ik schrijf over een onderwerp dat me interesseert er valt meer te zeggen zo is voor mij duidelijk maar tijdens een examen worden onderlijkt dat ik al schrijvende meer grip kreeg op werpen opgelegd al wordt geprobeerdd onder wat ik wilde zeggen schrijven functioneerde werpen te zoeken uit de belevingswereld van de leerlingen 144 moer 1994 4 ik heb schrijven gebruikt om wat te krijgen op 2 schrijven is een individueel proces leidend tot wat ik wilde zeggen tijdens een examen kan een strikt individueel produkt waarvoor dat niet in korte tijd moet een kant en klare 3 absolute normen zijn vast te stellen waarmede tekst ontstaat met een duidelijke consistente 4 iemands schrijfvaardigheid kan worden vastgelegd en anders kost dat vermoedelijk punten stelt ik heb geprofiteerd van anderen bij brainstorm en uitwerking ik heb mijn uiteindelijke tekst deze opvatting staat dat zal duidelijk zijn doel en inhoud bepaald aan de hand van andere haaks op mijn ervaringen als schrijver er zijn re teksten en vooral in gesprekken over mijn dan ook twee mogelijke conclusies of ik ben tekst maar een examen staat dergelijke interactie een slechte onzelfstandige trage schrijver of tie niet toe het examen meet niet wat het pretendeert te ik heb regelmatig en vaak en op allerlei niveaus meten namelijk of iemand kan schrijven gereviseerd mijn plan doel inhoud tekst her ik neig naar de tweede conclusie dat doe ik zien maar een examen staat een schrijver niet op basis van de volgende overweging de toe daar aandacht aan te besteden los van wat school heeft tot taak leerlingen te helpen bij oppervlakkige veranderingen tussen het klad het schrijven op school en voor te bereiden op en het net het schrijven buiten en na school mijn eigen ik heb weken over

deze tekst mogen doen af ervaring strookt met wat ik weet uit onder een toe en half uurtje soms enkele uren kon zoek naar die buiten en naschoolse schrijfta het werken eraan stoppen als ik vast zat een ken examen vraagt een kant en klare tekst binnen historisch bezien verloopt de behoefte aan drie uur schrijven en schrijfonderwijs parallel aan de een eerste lezer spiegelde redelijk wat ik als toemende complexiteit van de westerse schrijver bedoelde te zeggen onduidelijkhe maatschappijen het schrift dient daarin de den kon ik veranderen tijdens een examen ontwikkeling en de overdracht van kennis wordt publieksgerichtheid gepredikt maar een dient handel en bestuur onderzoek maakt echt lezerspubliek is afwezig heel aannemelijk dat teksten van wetenschap of mijn tekst een goede tekst is valt moeilijk pers ambtenaren of bedrijfsmedewerkers zel vast te stellen als schrijver ben ik niet ontevreden het produkt zijn van een puur individuele den ik ben erin geslaagd een andere inval in korte tijd geleverde inspanning teksten hoek te kiezen dan in mijn eerdere moer arti ontstaan in samenwerking gedurende kortere kelen of deze tekst voor de lezer een goede of langere perioden worden veelvuldig gere tekst is hangt zoals gezegd af van diens lees viseerd voordat ze worden gereedgemaakt ervaring diens leesverwachting diens norm voor publikatie zie bijvoorbeeld Winsor 1990 van dit moment een examen pretendeert een Janssen Schilperoord 1992 de normen die absoluut oordeel te vellen over iemands aan teksten worden gesteld blijken afhankelijk schrijfvaardigheid op basis van een tekst van de context waarbinnen de tekst tot stand mij helpt kennis van het schrijfproces ik weet komt en blijken verre van absoluut te zijn ze dat vastzitten geen ramp is ik kan hulp vragen zijn resultaat van onderhandelen van een his de tekst even laten liggen even berusten bij torisch proces en verschillen dan ook van een moeilijk lopende passage ik weet dat een groep tot groep freed Broadhead 1987 eerste versie vooral conceptualiserend is Enzo Berlin 1988 Elbow 1991 voorts als een examenopstel iets niet laat zien is het wat een leerling weet over schrijven en ik geef toe ik veralgemeniseer ongetwijfeld wat die leerling met die kennis kan zijn er personen die zeer individueel en in korte tijd teksten schrijven waar ze zeer tevrede de opzet van het examen verradt de volgen den over zijn ongetwijfeld mag ik niet zo de opvatting over schrijven maar over teksten spreken en moet ik reke schrijfvaardigheid is een techniek het beheer ning houden met verschillen in genres onge sen van een middel om gedachten en ideeën twijfeld mag ik ook niet al te zeer generalise over te dragen een leerling moet dus over alles ren waar het de school betreft waar het mij kunnen schrijven het onderwerp doet er niet echter om gaat is dat het stereotiepe schools e toe 1994 4 moer 145 schrijven ver af staat van het meer alledaagse het derde probleem betreft de tegenvallende re schrijven ik wil desnoods met enige overdrij sultaten niet alleen in discussies rond toetsbat ving aandacht vragen voor het gegeven dat terijen maar ook los daarvan wordt bij voort schrijven niet een louter individueel proces is during vermeld dat leerlingen niet leren maar uitermate bepaald wordt door de sociale schrijven ze beheersen niet het hele complex context waarin schrijvers werken van handelingen en vaardigheden die leiden tot het ontstaan van een tekst dat leidt dan tot het onderwijs in het schrijven ik beperk me aandacht voor het schrijfproces in onderzoek tot de laatste honderd jaar kaupt bij voort en in voorstellen voor onderwijs during

met steeds weerkerende en samenhangende problemen ik noem drie hoofdproblemen deze en andere problemen stimuleerden de men afgelopen dertigjaar onderzoekers en didactici tot steeds nieuwe ideeën zoals het eerste betreft het probleem van stofvinding proceduristisch schrijfonderwijs schrijven als ik mag schrijven over een onderwerp dat me een vaste procedure stof verzamelen selecte boeit veel leerlingen was en is dat niet gegeven ordenen tekst uitschrijven en reviseren de vandaar de vele voorstellen om inhoud aandacht gaat uit naar stofvinding en schrijven te genereren brainstorm topische vragen over vaardigheid servatie opdrachten de samenvatting in plaats schrijven als creatief proces aandacht voor het van het opstel de enige oplossing die redelijk divergente denken voor stofvinding voor de geslaagd kan worden genoemd is wellicht de brainstorm voor authenticiteit voor een bericht schrijven in die werkvorm heeft een oordeling gebaseerd op doelen en perspectie leerling de mogelijkheid om gedurende lange tijd van de schrijver re tijd geïnteresseerd te raken voor vertrouwd schrijven als cognitief proces schrijven als pro te worden met een onderwerp door het bleemoplossen schrijven als een recursieve schrijven van eerdere teksten kan schrijven reeks van plannen formuleren herschrijven conceptualiserend werken het probleem blijft een reeks die gedurende het schrijven voort natuurlijk de afwezigheid van een publiek de durend herhaald wordt waarbij plannen en examensituatie die niet voldoet aan eisen van formuleren worden bewaakt door de schrijver revisie reflectiemogelijkheid etc hetgeen uitmondt in herschrijven natuurlijk is het zinvol te brainstormen ook ik wil die nieuwe ideeën niet afdoen als onover een onderwerp dat je interesseert waar belangrijk ze leiden op zijn minst tot naden het mij om gaat is dat honderd jaar schrijfonken over schrijfonderwijs en ze kunnen leerderwijs vooral mikt op stofvindingstechnieken lingen wel degelijk handvatten verschaffen die onderwerpsvrij en individueel kunnen voor het vervullen van een schrijftaak de worden uitgevoerd van hoeveel beleidsnota's schoolse examen context zorgt er echter onderzoeksrapporten scripties voorlichtings voor dat ook in uitwerkingen van deze ideeën teksten wordt de inhoud louter uit de brain schrijven tezeer wordt gezien als techniek als storm gegenereerd individueel proces leidend tot een produkt waaraan met absolute normen schrijfvaardig het tweede probleem betreft de beoordeling de heid kan worden afgemeten genoemde pro afgelopen dertig jaar heeft dit geleid tot steeds blemen zijn mijns inziens ook niet op te los meer onderzoek en ontwikkelingswerk a ller sen zolang voorstellen daartoe zich niet los lei toetsbatterijen zijn ontworpen en uitgetro kunnen maken van eenzijdige en verkeerde beerd ze hebben een zekere status in perio vooronderstellingen over schrijven dieke peilingen landelijke steekproeven in nederland en in landen om ons heen tegelij op basis van mijn eigen ervaringen op basis kertijd echter veroorzaken de toetsbatterijen van onderzoek in onderwijs bedrijf en bij voortdurend discussies onder vakgenoten overheidsinstanties moet ik constateren steeds opnieuw blijken toetsopzet en normen i dat schrijven vaak in eerste instantie nodig is discutabel en echt niet all een in nederland om een onderwerp te leren kennen purves 1 99 2 berge 1993 elbow 1993 2 dat schrijven ook een sociaal proces is dat tek 1 6 moer 1994 4 sten tot stand komen in samenwerking met an staande temidden van collega's schrijvend bin dere mensen nen een bepaalde gemeenschap

schrijven dat teksten gemeten worden aan andere teksten heeft als fundamentele overeenkomst met de stelling dat de kennis opgeslagen in teksten sociale zaken dat het betekenis creëert een tekst is zowel kennis is dat normen verschillen tussen groe lezerstekst als schrijverstekst die hoeven niet pen en de overeen te komen interpretaties worden in schrijfvaardigheid niet af te meten valt aan een mede ingegeven door context en situatie enkel produkt gevormd door factoren in heden en verleden hoe wordt dit alles didactisch uitgewerkt ik vat deze conclusies samen in mijn definitie geef een indicatie in de vierde druk is aan het van schrijven als een sociaal proces van de trefwoordenregister tenminste een nieuw trefwoord 1993 woord toegevoegd dat niet alleen het is met een het meest prominent juist dit trefwoord de tekst te spreking krijgt de meeste subtermen toegedeeld dat nieuwe trefwoord is collaboratieve samenwerking van de consequenties van deze opvatting bekend over schrijven is dat het sociale aspect ervan een plaats moet krijgen in de schrijfdidactiek ik rond af leren is een actief proces waarin vanzelfsprekend ben ik niet de enige die er zo door taalgebruik in interactie met anderen erover denkt kennis ook kennis over schrijven veranderingen worden opgedaan uitgewisseld ver is een sociale constructie en aan verandering wordt opgeslagen in ons werkelijkheidsbeeld onderhevig onderzoekers didactici en leraren waarin mijn werkelijkheidsbeeld verandert in binnen en buitenland werken aan de uitverruimt leren is een proces van reflecteren werking van ideeën over schrijven als sociaal van leren over leren proces de schrijfcursussen aan de vakgroep schrijven is een proces van betekenisgevingen nederlands van de katholieke universiteit van het verkennen van en vertrouwd raken nijmegen zijn ontwikkeld op basis van ideeën met onderwerpen van het verwoorden van uit het buitenland zijn ontwikkeld in samen nieuwe en oude ervaringen schrijven is als de werking met Jan Sturm later ook met Mariëtte niet een louter individueel maar vooral te hooggeven een sociaal proces waarin samenwerking met ik verwijs bij wijze van voorbeeld naar de anderen bij plannen formuleren reviseren genoemde vierde druk van het handboek van heel vanzelfsprekend is schrijven is een proces Linda Flower 1993 zij is een van de prima van vele momenten van schrijven laten liggen Donna van de cognitieve opvatting over en herbeginnen ideeën krijgen en verwerpen schrijven schrijven als een individueel pro lezen en praten schrijven is het ontwikkelen bleemoplossingsproces zij is een in Nederland van kennis over schrijven op basis van zeer veel geciteerde auteur een autoriteit flectie haar vierde druk is nogal veranderd flower schrijven en leren het zijn processen waarin brengt als heel nieuw punt in dat ze haar studie in samenwerking met anderen ervaringen denken strategieën wil bijbrengen die nodig vorm krijgen worden verwoord opgeslagen zijn voor het begrijpen van de retorische situatie en overgedragen waarin op schrijven en leren tie waarin de schrijver verkeert het begrijpen kan worden gereflecteerd van de context inzicht hebben in de sociale de consequentie van deze overwegingen de handeling die schrijven is ze pleit voor contact ren schrijven is een proces waarin je anderen met echte lezers en voor samenwerking bij niet kunt missen waarin interactie en taalge plannen formuleren reviseren bruik voorwaarden tot leren vervullen de flower definieert schrijven als een manier tekstbespreking het gesprek over te schrijven om problemen te begrijpen schrijven is een of afgeronde

teksten over eerste versies en doelgericht denkproces denken is een colla schrijf- problemen die tekstbespreking moet in borative act een vorm van samenwerking schrijfonderwijs een centrale rol spelen de ideeën over schrijvers en schrijven krijg je tekstbespreking helpt bij het schrijven bij door schrijvers te beschouwen in hun context plannen en formuleren ideeën krijgen en ver 1994 4 moer 147 werpen herschrijfvoorstellen formuleren en elbow p 1 993 ranking evaluating and likmg uitwerken de tekstbespreking helpt bij het co llege english 55 2 tbr 2o6 verkennen van het publiek het ontdekken van flower l 1993 problem solving strategies for normen in taalgebruik redeneertrant genre writing fort worth etc harcourt brace jo kenmerken etc vanovic h fourth e di tio n de tekstbespreking helpt bij het reflecteren freed r g broadhead 1 98 7 discnurse op het schrijven leidt tot kennis over schrijven communities sacred texts and institutional de tekstbespreking kan leerlingen bewust ma norms college composition and communication ken van hoe ze schrijven welke problemen 38 2 154 165 zich voordoen en hoe die opgelost worden de janssen d j schilperoord 1 992 de beleids tekstbespreking helpt schrijvende leerlingen schrijver in zijn taakomgeving de talk envi zich te ontwikkelen tot zelfstandige schrijvers ronment uit het model van flower hayes dat wil zeggen schrijvers die weten hoe te onder de loep tijdschrift voor taalbeheersing 1 4 schrijven hoe problemen op te lossen die we 3 177 194 ten wanneer ze behoefte hebben aan anderen moslet i l sigfred evensen 1993 skrivepe om over hun schrijven of hun tekst te spreken dagogiskfornying oslo ad notam gyldendal purves a 1 99 2 reflections on research and tot zover mijn bijdrage ik besef dat ik een he assessment in written composition research leboel retoriek over de lezer heb uitgestort in the teaching of english 26 r rob i22 hopelijk vormt die retoriek een kader waarin ven p h van de 1 99 2 naar aanleiding van uw praktijkervaringen kunnen worden geplaatst schrijven moer 8 2 8 2 292 ven p h van de 1993 schrijven als sociaal note n proces moer r z r r winsor d i99o engineering writing wri i wie hier meer over wil lezen verwijst ik naar ting engineering college composition and van der aalsvoort van der leeuw 1992 zij communication z 1 5 8 70 gaan met name in op de rol van taal bij a lledaags en schools leren berger luckman n 1 966 geven een algemener inleiding 2 commentaar van de moer redactie tekstbe spreking op afstand leidde tot weer een nieu we revisie literatuu r aalsvoort m van der b van der leeuw 1 99 2 taal school en kennis de rol van taal in onderw ijsleersituaties enschede s lo valo m nederlandse taalunie berge k lars 1993 pa so king etter tolknings felleskap grunnleggende problemer med a etablere evalueringskriterier for skriveopplae ringe n i den vid e regaende skol e me d et side b likk til tilsvarende problemer i andere land og kulturer in moslet evensen 1993 15 1 1 9 0 berger p t luckmann 1966 the social con struction of reality harmondsworth pengein berlin j 1988 rhetoric and ideology in the writing clans college english 50 5 477 493 elbow p i99i reflections on academic dis course how it relates to freshmen and co ll ea gues college english 53 2 1 35 i5 5 148 mo e r 1994 4